

THEATER OVER EUTHANASIE

‘Doodgaan is zo’n beladen onderwerp’

Ook taboeonderwerpen horen thuis op een theaterpodium, vinden de tweelingzussen Barbara en Stefanie Claes. Hun voorstelling over euthanasie zoekt de lichtheid en poëzie op. ‘Humor is een noodzakelijke ontmijsner als het over leven en dood gaat.’

GEERT VAN DER SPEETEN

‘Psychische problemen vallen zo makkelijk te relativeren met het argument dat het allemaal tussen de oren zit’

Voor elke nieuwe voorstelling doorloopt het theatercollectief Lucinda Ra een uitgebreid vooronderzoek. Voor *Het Fioretti project* (2015) bezochten de leden een jaar lang de kinderafdeling van een psychiatrisch centrum in Gent. Aan *Euthanasie met Barbara en Stefanie*, een nieuwe coproductie met De Werf in Brugge, gingen zo’n twee jaar lezen en praten vooraf.

De zussen Claes spraken met experts, politici, alternatieve begrafenisondernemers, kinderen en kunstenaars. Ook bij de opleiding van Leif-artsen, die adviseren bij moeilijke beslissingen over het levenseinde, gingen ze hun licht opsteken.

‘We verdiepen ons graag in delicate onderwerpen’, zegt Stefanie Claes, de helft van een theatertweeling. ‘We zoeken dan input vanuit verschillende invalshoeken. Voor euthanasie viel ons meteen de complexiteit van de wetgeving op. Naast het besef dat België een van de weinige landen ter wereld is waar “de goede dood” zo goed geregeld is. De aanleiding voor de voorstelling was dit keer ook heel direct. Vier jaar geleden nam een dicht familielid de eindbeslissing over zijn eigen leven. We waren er zelf bij. Het was een intens moment, dat ook veel vragen oproep.’

Taboe

Barbara Claes: ‘De wetgeving en de praktijk zijn zo rationeel. Al snel raak je verstrikt in een web van letterlijkheid. We ondervonden dat lichtheid een belangrijk instrument is om ons verhaal te

vertellen. Bij lezingen over de laatste palliatieve zorgen, steken specialisten niets onder stoelen of banken. Maar dat ze ook met een kwinkslag over de dood spreken, voelt als een bevrijding. Ook bij de rollenspelen die Leif-artsen tijdens de opleiding inoefenen, komt veel humor kijken.’ *Euthanasie met Barbara en Stefanie* doorprijkt veel. De voorstelling begint met een lange uitvaartlitanie, waarin een naamloze stoet van overledenen geprezen en bewierookt wordt. Stefanie: ‘Het zit blijkbaar ingebakken dat afscheid nemen alleen kan verlopen via een strikt, onpersoonlijk en kil ceremonieel. Terwijl de dood intiem en menselijk is, en ook om zo’n aanpak vraagt.’

In de groteske scène van de ‘kardinaalvogels’ staan orthodoxe priesters vooraan op het podium. ‘*Taboe-hoe*’, roepen ze als grote, wijze uilen in koor. Barbara: ‘Het is een sketch geworden, een Felliniaanse uitvergroting van schijnheiligheid. Je ziet hoe deze figuren op tafel kloppen, terwijl mensen in een hoekje creperen.’

Zwaluwtrek

De voorstelling is associatief gegroeid, ‘als een grote stapel’. Liedjes waarin binnenrijmen over elkaar buitelen, een animatiefilm, metershoge poppen die personages voorstellen, live muziek van saxofonist Jeroen Van Herzele en fujara-speler Winne Clement: in bricolagestijl met expressionistische trekjes komen al die ingrediënten samen.

Centraal staan twee mensen die lijden: fysisch en psychisch. De ongeneeslijke oude man in een rolstoel speelt met de gedachte van de spuit. Een meisje met vogels in haar hoofd zou zo graag haar laatste droom realiseren: een verre zwaluwtrek maken. De familie en de roddelende buurt hanteren dan weer de struisvogeltechniek.

Barbara: ‘Het onderwerp komt snel in drijfzand terecht. Psychische problemen vallen zo makkelijk te relativiseren met het argument dat het allemaal tussen de oren zit.’ Stefanie: ‘Op persoonlijk vlak vinden we er geen doekjes om: euthanasie moet kunnen. Iedereen is zijn eigen lijf-eigenaar, klinkt het. Maar een standpunt op de spits drijven, doen we in de voorstelling niet. We willen het onderwerp vooral bespreekbaar maken.’

Essentiële inzichten vonden de zussen in andere culturen, waar de dood sterk met het leven vervlochten is. Daarom staat er ook een Turkse derwisj-danser mee op het podium. Volgens de soefitraditie wekt de rond zijn as draaiende danser een staat van meditatie op, door van de wereld los te komen.

Barbara: ‘Het stilvallen dat de dood is, roepen we op als een traag en lang proces. Het is alsof de tijd opgeheven wordt. Meditatie is voor ons geen vlucht. Ze scherpt juist het bewustzijn aan.’

‘Euthanasie met Barbara en Stefanie’, 28>30/1 in De Werf in Brugge, verdere voorstellingen najaar 2016. www.dewerf.be